

VIỆN HÀN LÂM
KHOA HỌC XÃ HỘI VIỆT NAM
HỌC VIỆN KHOA HỌC XÃ HỘI

NGUYỄN HỮU NAM

**TỘI GIẾT NGƯỜI TRÊN ĐỊA BÀN MIỀN ĐÔNG
NAM BỘ: TÌNH HÌNH, NGUYÊN NHÂN VÀ
GIẢI PHÁP PHÒNG NGỪA**

Ngành: Tội phạm học và phòng ngừa tội phạm

Mã số: 9380105

TÓM TẮT LUẬN ÁN TIẾN SĨ LUẬT HỌC

HÀ NỘI, 2018

Công trình được hoàn thành tại: Học viện Khoa học xã hội

Người hướng dẫn khoa học: GS, TS Nguyễn Ngọc Hòa

Phản biện 1: GS.TS. Nguyễn Ngọc Anh

Phản biện 2: PGS.TS. Trần Văn Luyện

Phản biện 3: PGS.TS. Trần Văn Độ

Luận án sẽ được bảo vệ trước Hội đồng chấm luận án cấp Học viện
họp tại: Học viện khoa học xã hội

Vào hồi.....giờ....., ngày.....tháng.....năm.....

Có thể tìm hiểu luận án tại thư viện:

Thư viện Học viện khoa học xã hội

Thư viện Quốc gia Việt Nam

MỞ ĐẦU

1. Tính cấp thiết của đề tài

“Tất cả mọi người sinh ra đều có quyền bình đẳng. Tạo hóa cho họ những quyền không ai có thể xâm phạm được; trong những quyền ấy, có quyền được sống, quyền tự do và quyền mưu cầu hạnh phúc”, đó là lời khẳng định trong Bản tuyên ngôn độc lập của Chủ tịch Hồ Chí Minh. Điều 20 Hiến pháp nước Cộng Hòa Xã Hội Chủ Nghĩa Việt Nam năm 2013 quy định: *“Mọi người có quyền bất khả xâm phạm về thân thể, được pháp luật bảo hộ về sức khỏe, danh dự và nhân phẩm”*. Như vậy, quyền sống là một trong những quyền cơ bản của con người, hành vi giết người không chỉ tước đi quyền sống của con người một cách trái pháp luật mà còn gây ra những hậu quả nghiêm trọng khác cho gia đình, xã hội và gây bất bình trong dư luận quần chúng nhân dân.

Miền Đông Nam Bộ bao gồm Thành phố Hồ Chí Minh, Bình Dương, Đồng Nai, Bà Rịa – Vũng Tàu, Tây Ninh, Bình Phước, là khu vực kinh tế trọng điểm phía Nam và của cả nước, có tốc độ phát triển kinh tế nhanh, tập trung nhiều khu công nghiệp, khu chế xuất; có đường biên giới giáp Campuchia; cảng hàng không quốc tế, cảng biển, nhà ga, bến xe và tập trung nhiều tuyến giao thông đường bộ, đường sắt, đường thủy quan trọng, vì vậy đã thu hút một lượng lớn dân cư từ các tỉnh, thành trong cả nước về sinh sống, làm việc, học tập; nơi giao thoa của nhiều nền văn hóa, phong tục, tập quán, lối sống vùng miền và các sản phẩm văn hóa. Tuy nhiên, cùng với sự phát triển kinh tế, văn hóa, xã hội thì khu vực miền Đông Nam Bộ cũng phát sinh những vấn đề xã hội phức tạp, đặc biệt là vấn đề trật

tự, an toàn xã hội mà biểu hiện là tình hình tội phạm trong lĩnh vực này, trong đó có tội giết người.

Kết quả khảo sát cho thấy, tình hình tội giết người trên địa bàn miền ĐNB diễn biến ngày càng phức tạp, có sự gia tăng về số bị cáo cũng như về tính chất nghiêm trọng. Theo số liệu của Tòa án nhân dân cấp tỉnh của sáu tỉnh, thành miền ĐNB, từ năm 2007 đến năm 2017 tại khu vực miền ĐNB có 3.681 vụ giết người được đưa ra xét xử sơ thẩm với 5.960 bị cáo. Đáng lưu ý, trong số đó có nhiều vụ được thực hiện rất dã man, tàn bạo; nhiều vụ gây ra hậu quả chết nhiều người gây hoang mang, bức xúc trong dư luận nhân dân. Nếu tính trong số các vụ án xâm phạm tính mạng con người xảy ra trên địa bàn miền ĐNB thì tội giết người chiếm tỷ lệ cao nhất với 79,7%. Ngoài ra, khi tính số bị cáo trên 1km² thì miền ĐNB là khu vực có mức độ tình hình tội giết người cao nhất với 0,25 bị cáo/1km², trong khi đó địa bàn Tây Nam Bộ là 0,07 bị cáo/1km², Tây Nguyên là 0,02 bị cáo/1km² và toàn quốc là 0,08 bị cáo/1km². Chỉ số người phạm tội trung bình của miền ĐNB là 3,43 bị cáo trên 100.000 người trong khi đó chỉ số này của địa bàn Tây Nam Bộ, Tây Nguyên và toàn quốc lần lượt là 1,39, 1,44 và 2,68.

Tình hình tội giết người ở trên có thể do các nguyên nhân và điều kiện từ các hạn chế trong quản lý, giáo dục của gia đình, nhà trường, xã hội; các tác động xấu của phim ảnh, game online có tính bạo lực cũng như của các loại tệ nạn xã hội như cờ bạc, ma túy. Cùng với đó là tác động của mặt trái nền kinh tế thị trường đến một bộ phận nhân dân mà hệ quả của nó là lối sống thực dụng, ích kỷ, coi trọng giá trị vật chất, coi nhẹ giá trị đạo đức, truyền thống tốt đẹp. Bên cạnh đó, ý thức phòng, chống tội phạm trong nhân dân ở một số

nơi còn yếu; công tác quản lý xã hội, kiểm tra, giám sát xã hội của các ngành chức năng chưa chặt chẽ; việc hòa giải xích mích, mâu thuẫn tại cơ sở chưa hiệu quả dẫn tới tình trạng tồn tại nhiều mâu thuẫn kéo dài; việc giải quyết khiếu nại, tố cáo, tin báo tố giác tội phạm của lực lượng chức năng còn chậm; nhiều vụ ẩu đả, đánh nhau không được giải quyết kịp thời; công tác phòng ngừa của các cơ quan chuyên trách nhiều nơi chưa tốt, chưa chú trọng các biện pháp phòng ngừa nghiệp vụ nhất là công tác quản lý số đối tượng có tiền án, tiền sự; công tác quản lý vũ khí quân dụng, vũ khí thô sơ, công cụ hỗ trợ và hung khí nguy hiểm còn nhiều hạn chế; công tác tuyên truyền pháp luật chưa thật sự có hiệu quả ...

Trước tình hình như vậy, các cấp ủy Đảng, chính quyền và các lực lượng chức năng thuộc các tỉnh, thành miền ĐNB đã tổ chức, triển khai thực hiện nhiều chủ trương, chính sách của Đảng và Nhà nước như: Chỉ thị số 48 - CT/TW, ngày 22/10/2010 về tăng cường sự lãnh đạo của Đảng đối với công tác phòng, chống tội phạm trong tình hình mới; Kế hoạch 271/KH-BCĐ138/CP thực hiện chương trình mục tiêu quốc gia phòng, chống tội phạm giai đoạn 2012-2015; Nghị quyết số 37/2012/QH13, ngày 23/11/2012 về công tác phòng, chống vi phạm pháp luật và tội phạm, công tác của Viện kiểm sát nhân dân, của Tòa án nhân dân và công tác thi hành án năm 2013; Nghị quyết số 63/2013/NQ-QH13, ngày 27/11/2013 về tăng cường các biện pháp đấu tranh phòng chống tội phạm. Bên cạnh đó, các lực lượng chức năng đã xây dựng nhiều chương trình, kế hoạch cụ thể để chống và phòng ngừa tội phạm nói chung cũng như tình hình tội giết người nói riêng. Ví dụ: Công an Thành phố Hồ Chí Minh có Kế hoạch 1147/KH-PC45 về công tác điều tra cơ bản số đối tượng thanh thiếu niên có thể bị lợi dụng hoặc nguy cơ hoạt động phạm tội, các băng nhóm tội phạm chưa thành niên; Năm

2013, Công tỉnh Bà Rịa – Vũng Tàu có Kế hoạch phòng chống tội giết người do nguyên nhân xã hội, Kế hoạch phối hợp đấu tranh phòng chống tội phạm hình sự tại các tỉnh, thành phố trọng điểm; Công an tỉnh Bình Dương có Kế hoạch 553/KH-PC45 về phòng ngừa, đấu tranh chống tội phạm hoạt động băng nhóm; Công an tỉnh Bình Phước có Kế hoạch 51/CAT-PC45 giải quyết tình hình tội phạm có tổ chức gây án nghiêm trọng. Các kế hoạch này đều đã được triển khai và bước đầu đã thu được những kết quả nhất định. Tuy nhiên, tình hình tội phạm nói chung cũng như tình hình tội giết người nói riêng trên địa bàn miền Đông Nam Bộ vẫn có xu hướng gia tăng, diễn biến phức tạp, gây hậu quả lớn cho nhiều gia đình và xã hội. Điều này đòi hỏi cần có sự khảo sát cụ thể để đánh giá đầy đủ, rõ ràng tình hình của tội giết người ở các tỉnh, thành phố miền Đông Nam Bộ làm cơ sở cho việc giải thích các nguyên nhân và điều kiện của loại tội này. Chỉ trên cơ sở đã xác định được các nguyên nhân và điều kiện như vậy mới có thể đưa ra được các biện pháp phòng ngừa có hiệu quả tình hình tội giết người trên địa bàn các tỉnh, thành miền Đông Nam Bộ. Tất cả các lý giải này thể hiện sự cần thiết phải nghiên cứu tội giết người dưới góc độ tội phạm học như tên gọi của đề tài luận án mà nghiên cứu sinh đã lựa chọn: **“Tội giết người trên địa bàn miền Đông Nam Bộ: Tình hình, nguyên nhân và giải pháp phòng ngừa”**.

2. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu của luận án

2.1. Mục đích nghiên cứu

Mục đích nghiên cứu của luận án là xây dựng các giải pháp nhằm nâng cao hiệu quả phòng ngừa tình hình tội giết người trong thời gian tới trên địa bàn miền ĐNB.

2.2. Nhiệm vụ nghiên cứu

Để đạt được mục đích nghiên cứu nêu trên, luận án có các nhiệm vụ cần giải quyết sau:

- Đánh giá tổng quan kết quả nghiên cứu của các công trình khoa học trong và ngoài nước có liên quan đến đề tài để làm rõ những kết quả đã đạt được mà luận án có thể kế thừa, làm cơ sở cho việc nghiên cứu và xác định những vấn đề cần tiếp tục nghiên cứu làm rõ trong luận án.

- Đánh giá tổng thể tình hình tội giết người trên địa bàn miền Đông Nam Bộ từ năm 2007 đến năm 2017 để có “bức tranh” toàn cảnh về tội phạm này trên địa bàn và để có cơ sở cho việc giải thích nguyên nhân và điều kiện của tội phạm này trong thời gian vừa qua.

- Giải thích nguyên nhân và điều kiện của tội giết người trên địa bàn miền Đông Nam Bộ từ năm 2007 đến 2017.

- Dự báo tình hình tội giết người trên địa bàn miền ĐNB và đề xuất các giải pháp để nâng cao hiệu quả phòng ngừa tội giết người trên địa bàn miền ĐNB trong thời gian tới.

3. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

3.1. Đối tượng

Các quan điểm khoa học về tội phạm học, phòng ngừa tội phạm, các quy định của pháp luật về tội giết người, thực tiễn công tác phòng, chống tội giết người trên địa bàn miền ĐNB.

3.2. Phạm vi nghiên cứu

- Luận án được nghiên cứu dưới góc độ Tội phạm học.

- Phạm vi tội danh được nghiên cứu: Tội giết người được quy định tại điều 93 Bộ luật hình sự năm 1999, được sửa đổi, bổ sung năm 2009 (nay là Điều 213 Bộ luật hình sự năm 2015, được sửa đổi, bổ sung năm 2017).

- Phạm vi nghiên cứu về không gian: Địa bàn các tỉnh, thành phố miền Đông Nam Bộ.

- Phạm vi nghiên cứu về thời gian: Từ năm 2007 đến năm 2017.

- Nội dung nghiên cứu: Tình hình, nguyên nhân và điều kiện của tội giết người trên địa bàn miền ĐNB cũng như các biện pháp phòng ngừa đối với tội này.

4. Phương pháp luận và phương pháp nghiên cứu

4.1. Phương pháp luận

Phương pháp luận được sử dụng để nghiên cứu đề tài là phương pháp luận duy vật biện chứng và duy vật lịch sử của Chủ nghĩa Mác – Lênin; tư tưởng Hồ Chí Minh, quan điểm đường lối của Đảng, pháp luật của Nhà nước về phòng chống tội phạm.

4.2. Phương pháp nghiên cứu

Các phương pháp nghiên cứu cụ thể được sử dụng trong quá trình thực hiện luận án bao gồm:

Phương pháp thống kê dữ liệu định lượng; Phương pháp phân tích, tổng hợp thứ cấp dữ liệu; Phương pháp điều tra bằng bảng hỏi; Phương pháp nghiên cứu trường hợp (điển hình); Phương pháp điều tra tự thuật; Phương pháp trao đổi, tọa đàm; Phương pháp quan sát; Phương pháp chuyên gia.

5. Đóng góp mới về khoa học của luận án

Thứ nhất, luận án đã đánh giá toàn diện tình hình tội giết người trên địa bàn miền ĐNB từ năm 2007 đến năm 2017 dựa trên cơ sở lý luận về tình hình tội phạm nói chung và tội giết người nói riêng đã được phân tích và xác định; *Thứ hai*, luận án đã giải thích được các nguyên nhân và điều kiện của tình hình tội giết người trên địa bàn miền ĐNB dựa trên cơ sở lý luận về nguyên nhân và điều kiện của

tình hình tội phạm nói chung và tội giết người nói riêng đã được phân tích và xác định; *Thứ ba*, luận án đã đề xuất được các giải pháp nâng cao hiệu quả phòng ngừa tình hình tội giết người trong thời gian tới trên địa bàn miền ĐNB căn cứ vào kết quả giải thích tình hình, nguyên nhân và điều kiện của tình hình tội giết người, kết quả dự báo tình hình tội phạm này cũng như dựa trên cơ sở lý luận về phòng ngừa tội phạm đã phân tích và xác định.

6. Ý nghĩa lý luận và thực tiễn của luận án

6.1. Về mặt lý luận

Luận án là công trình nghiên cứu góp phần làm rõ thêm lý luận về tình hình, nguyên nhân và biện pháp phòng ngừa tội phạm nói chung cũng như tội giết người nói riêng để trên cơ sở đó đưa ra được các kết luận khoa học về tình hình, nguyên nhân và biện pháp phòng ngừa tội giết người trên địa bàn miền ĐNB.

6.2. Về mặt thực tiễn

Kết quả nghiên cứu của luận án có giá trị như một tài liệu tham khảo về “bức tranh toàn cảnh” của tình hình tội giết người trên địa bàn miền ĐNB cũng như cho hoạt động phòng ngừa tình hình tội phạm nói chung và phòng ngừa tình hình tội giết người trên địa bàn miền ĐNB nói riêng.

7. Cơ cấu của luận án

Ngoài phần mở đầu, kết luận, danh mục tài liệu tham khảo và phần phụ lục, luận án được cơ cấu thành 4 chương, cụ thể như sau:

Chương 1: Tổng quan tình hình nghiên cứu

Chương 2: Tình hình tội giết người trên địa bàn miền Đông Nam Bộ từ năm 2007 đến năm 2017

Chương 3: Nguyên nhân và điều kiện của tình hình tội giết người trên địa bàn miền Đông Nam Bộ từ năm 2007 đến năm 2017

Chương 4: Giải pháp phòng ngừa tình hình tội giết người trên địa bàn miền Đông Nam Bộ trong thời gian tới

Chương 1

TỔNG QUAN TÌNH HÌNH NGHIÊN CỨU

1.1. Tình hình nghiên cứu ngoài nước và trong nước liên quan đến đề tài luận án

1.1.1. Tình hình nghiên cứu ở ngoài nước liên quan đến đề tài luận án

Luận án trình bày tóm tắt kết quả nghiên cứu của một số công trình nghiên cứu của các tác giả ở nước ngoài về tình hình, nguyên nhân và giải pháp phòng ngừa tình hình tội giết người. Kết quả nghiên cứu được tác giả tham khảo sử dụng làm rõ những vấn đề lý luận và thực tiễn quan trọng giúp cho nghiên cứu luận án.

1.1.2. Tình hình nghiên cứu ở trong nước liên quan đến đề tài luận án

Luận án trình bày khái quát nội dung một số công trình khoa học trong nước nghiên cứu về lý luận và thực tiễn liên quan đến đề tài của luận án. Kết quả nghiên cứu cho thấy ở nước ta hiện nay, hệ thống lý luận về tình hình nguyên nhân, giải pháp phòng ngừa tội phạm được xây dựng tương đối thống nhất đó là cơ sở quan trọng để tác giả tiếp cận nghiên cứu về tình hình nguyên nhân, giải pháp phòng ngừa tội giết người trên địa bàn miền ĐNB. Về thực tiễn chưa có công trình nào đi sâu nghiên cứu về tình hình, nguyên nhân, giải pháp phòng ngừa tội giết người trên địa bàn miền ĐNB. Do vậy, đề tài luận án hoàn toàn mới, không trùng lặp với các công trình khoa học đã công bố. Kết quả nghiên cứu của các công trình trên là nguồn tư liệu quan trọng giúp nghiên cứu sinh nghiên cứu luận án.

1.2. Đánh giá tổng quan tình hình nghiên cứu

- Về tình hình tội phạm, một số công trình nêu trên đã làm rõ những vấn đề lý luận và thực tiễn về các thông số của tình hình tội giết người ở những địa bàn, trong những khoảng thời gian nhất định. Các công trình về cơ bản có sự thống nhất về nội dung của tình hình tội phạm đó là nghiên cứu các vấn đề về thực trạng, động thái, cơ cấu và tính chất.

- Vấn đề nguyên nhân của tội phạm các công trình đều xác định trước hết là do các vấn đề về môi trường sống, luật pháp, xã hội và cùng với đó là vấn đề con người về mối quan hệ giữa nguyên nhân và điều kiện của tội phạm và các biện pháp phòng ngừa cũng như về nội dung chính của các nguyên nhân và các biện pháp phòng ngừa tội phạm.

- Về các giải pháp phòng ngừa tội phạm tuy các công trình có nhiều hướng tiếp cận khác nhau nhưng suy cho cùng đều phải gắn với việc giải quyết những vấn đề về môi trường sống, luật pháp, chính sách xã hội, quản lý xã hội và con người là những nguyên nhân và điều kiện của tội phạm. Những giải pháp này sẽ phù hợp và áp dụng có hiệu quả đối với từng địa bàn và trong khoảng thời gian mà các công trình đã nghiên cứu.

1.3. Những vấn đề đặt ra cần tiếp tục nghiên cứu

Một là, làm rõ tình hình của tội giết người trên địa bàn miền Đông Nam Bộ từ năm 2007 đến năm 2017

Hai là, làm rõ nguyên nhân và điều kiện của tình hình tội giết người trên địa bàn miền Đông Nam Bộ từ năm 2007 đến 2017

Ba là, đề xuất các giải pháp để nâng cao hiệu quả phòng ngừa tội giết người trên địa bàn miền Đông Nam Bộ

Chương 2

TÌNH HÌNH TỘI GIẾT NGƯỜI TRÊN ĐỊA BÀN MIỀN ĐÔNG NAM BỘ TỪ NĂM 2007 ĐẾN NĂM 2017

2.1. Những vấn đề lý luận về tình hình tội giết người trên địa bàn miền Đông Nam Bộ

Nghiên cứu tình hình tội phạm là nghiên cứu các thông số về thực trạng, động thái, tính chất và cơ cấu. Theo đó, để làm rõ tình hình tội giết người trên địa bàn miền ĐNB từ năm 2007 đến 2017 cần phân tích các chỉ số về lượng và chất của tình hình tội phạm và qua đó để làm rõ bản chất và quy luật phát triển của tình hình tội phạm với tư cách là một hiện tượng xã hội. Các chỉ số của tình hình tội giết người trên địa bàn miền ĐNB thời gian qua là sự thống nhất biện chứng giữa các chỉ số về lượng của tình hình tội phạm - thực trạng (mức độ) và động thái (diễn biến); về chất của tình hình tội phạm - cơ cấu và tính chất.

2.2. Thực tiễn của tình hình tội giết người trên địa bàn miền Đông Nam Bộ từ năm 2007 đến năm 2017

2.2.1. *Phần hiện của tình hình tội giết người trên địa bàn miền Đông Nam Bộ từ năm 2007 đến năm 2017*

Phần hiện của tình hình tội giết người trên địa bàn miền ĐNB từ năm 2007 đến năm 2017 là toàn bộ số tội phạm và người phạm tội giết người trên địa bàn miền ĐNB đã được xử lý hình sự và đưa vào thống kê hình sự từ năm 2007 đến năm 2017. Phần hiện của tình hình tội giết người trên địa bàn miền ĐNB từ năm 2007 đến năm 2017 được thể hiện qua các thông số về lượng của tình hình tội phạm

- thực trạng (mức độ) và động thái (diễn biến); về chất của tình hình tội phạm - cơ cấu và tính chất.

2.2.1.1. Thực trạng (mức độ) của tình hình tội giết người trên địa bàn miền Đông Nam Bộ từ năm 2007 đến năm 2017

Để có thể đánh giá và làm rõ hơn thực trạng của tình hình tội giết người trên địa bàn miền ĐNB từ năm 2007 đến năm 2017 cần có một số so sánh nhất định. Theo đó, cần so sánh thực trạng này với thực trạng của tình hình các tội xâm phạm tính mạng của người khác cũng như với tình hình tội phạm nói chung trên địa bàn miền ĐNB. Bên cạnh đó, cũng cần so sánh thực trạng này với thực trạng của tình hình tội giết người trên địa bàn Tây Nguyên, địa bàn Tây Nam Bộ cũng như trên phạm vi cả nước.

2.2.1.2. Động thái (diễn biến) của tình hình tội giết người tại miền Đông Nam Bộ từ năm 2007 đến năm 2017

Động thái (diễn biến) của tình hình tội giết người trên địa bàn miền ĐNB được thể hiện ở sự vận động, thay đổi của thực trạng và cơ cấu của tình hình tội giết người trên địa bàn miền ĐNB trong khoảng thời gian 11 năm từ năm 2007 đến năm 2017. Động thái của tình hình tội giết người ở miền ĐNB khi được phân tích làm rõ sẽ là một trong các cơ sở cho phép dự báo xu hướng vận động của tội phạm trong thời gian tới. Để xác định được động thái (diễn biến) của tình hình tội giết người trên địa bàn miền ĐNB từ năm 2007 đến 2017 luận án áp dụng hai phương pháp so sánh: *Phương pháp liên kế; Phương pháp so sánh định gốc.*

2.2.1.3. Cơ cấu của tình hình tội giết người trên địa bàn miền Đông Nam Bộ từ năm 2007 đến năm 2017

Trên cơ sở nghiên cứu tình hình tội giết người trên địa bàn miền ĐNB, luận án làm rõ 11 nhóm cơ cấu đó là: Cơ cấu tình hình tội giết người theo địa phương (tỉnh, thành) thuộc miền ĐNB; Cơ cấu tình hình tội giết người trên địa bàn miền ĐNB theo loại tội phạm; Cơ cấu tình hình tội giết người trên địa bàn miền ĐNB theo loại và mức hình phạt được áp dụng; Cơ cấu tình hình tội giết người trên địa bàn miền ĐNB theo hình thức thực hiện tội phạm – Đồng phạm hay phạm tội riêng lẻ; Cơ cấu tình hình tội giết người trên địa bàn miền ĐNB theo công cụ, phương tiện phạm tội; Cơ cấu tình hình tội giết người trên địa bàn miền ĐNB theo phương thức, thủ đoạn phạm tội; Cơ cấu tình hình tội giết người trên địa bàn miền ĐNB theo địa điểm, thời gian phạm tội; Cơ cấu tình hình tội giết người trên địa bàn miền ĐNB theo hậu quả đã gây ra; Cơ cấu tình hình tội giết người trên địa bàn miền ĐNB theo động cơ phạm tội; Cơ cấu tình hình tội giết người trên địa bàn miền ĐNB theo một số tiêu chí về nhân thân người phạm tội; Cơ cấu tình hình tội giết người trên địa bàn miền ĐNB theo một số tiêu chí về nạn nhân.

2.2.1.4. Tính chất của tình hình tội giết người trên địa bàn miền Đông Nam Bộ từ năm 2007 đến năm 2017

Tình hình tội giết người trên địa bàn miền Đông Nam Bộ từ năm 2007 đến năm 2017 có có mức độ nghiêm trọng về số lượng tội giết người xảy ra và số người đã thực hiện với tính chất ngày càng nghiêm trọng, manh động và liều lĩnh, quyết liệt. Diễn biến của tình hình tội giết người trong khoảng thời gian 11 năm từ năm 2007 đến 2017 có xu hướng tăng và xu hướng giảm không ổn định nhưng đang có xu hướng tăng nhẹ cả về số vụ và số bị cáo.

2.2.2. Phần ẩn của tình hình tội giết người tại miền Đông Nam Bộ từ năm 2007 đến năm 2017

Qua nghiên cứu có thể thấy, tội giết người có tỷ lệ ẩn thấp hơn so với các tội phạm khác. Mức độ ẩn của tình hình tội giết người như trên xuất phát từ nhiều nguyên nhân, nhưng có thể khái quát thành một số nguyên nhân như sau: Nguyên nhân từ phía chủ thể thực hiện hành vi phạm tội giết người; Nguyên nhân từ phía người bị hại; Nguyên nhân từ phía người làm chứng; Nguyên nhân từ phía các cơ quan Tư pháp

Chương 3

NGUYÊN NHÂN VÀ ĐIỀU KIỆN CỦA TÌNH HÌNH TỘI GIẾT NGƯỜI TRÊN ĐỊA BÀN MIỀN ĐÔNG NAM BỘ TỪ NĂM 2007 ĐẾN NĂM 2017

3.1. Những vấn đề lý luận về nguyên nhân và điều kiện tình hình tội giết người trên địa bàn miền Đông Nam Bộ.

Nguyên nhân và điều kiện của tình hình tội giết người trên địa bàn miền Đông Nam Bộ được nghiên cứu sinh định nghĩa như sau: *là hệ thống các hiện tượng xã hội tiêu cực trong hình thái kinh tế - xã hội tương ứng quyết định sự ra đời tình hình tội giết người như là một hậu quả của nó.*

Theo đó, để làm rõ nguyên nhân và điều kiện của tình hình tội giết người trên địa bàn miền ĐNB từ năm 2007 đến năm 2017 cần phân tích theo các định hướng sau: Nguyên nhân và điều kiện liên quan đến các vấn đề kinh tế - xã hội; Nguyên nhân và điều kiện liên quan đến các vấn đề văn hóa - giáo dục; Nguyên nhân và điều kiện liên quan đến các hoạt động quản lý nhà nước; Nguyên nhân và điều kiện liên quan đến các hoạt động điều tra, truy tố, xét xử tội giết người của các cơ quan chuyên môn; Nguyên nhân và điều kiện liên quan đến chính sách và pháp luật và Nguyên nhân và điều kiện từ phía nạn nhân của tội phạm.

3.2. Thực tiễn nguyên nhân và điều kiện của tình hình tội giết người trên địa bàn miền Đông Nam Bộ từ năm 2007 đến năm 2017.

3.2.1. Nguyên nhân và điều kiện liên quan đến các vấn đề kinh tế - xã hội

Luận án phân tích làm rõ những vấn đề thuộc về nguyên nhân và điều kiện liên quan đến vấn đề kinh tế- xã hội như: không có nghề nghiệp, việc làm hoặc có nghề nghiệp, việc làm không ổn định; tác động của tình trạng phân hóa giàu nghèo; tác động của sự gia tăng các tệ nạn xã hội và vi phạm pháp luật

3.2.2. Nguyên nhân và điều kiện liên quan đến các vấn đề văn hóa - giáo dục

Luận án phân tích làm rõ những vấn đề thuộc về nguyên nhân và điều kiện liên quan đến vấn đề văn hóa - giáo dục như: sự xuống cấp về giá trị đạo đức truyền thống; những tồn tại hạn chế trong công tác giáo dục trong gia đình; những tồn tại, hạn chế trong công tác giáo dục trong nhà trường

3.2.3. Nguyên nhân và điều kiện liên quan đến các hoạt động quản lý nhà nước

Luận án phân tích làm rõ những hạn chế, thiếu sót trong: công tác quản lý nhân khẩu, hộ khẩu nhất là đối với những người ngoại tỉnh; công tác quản lý vũ khí, quản lý vật liệu nổ; trong công tác quản lý văn hoá; trong công tác tuyên truyền, giáo dục phòng, chống tội giết người.

3.2.4. Nguyên nhân và điều kiện liên quan đến các hoạt động điều tra, truy tố, xét xử tội giết người của các cơ quan chuyên môn

Các cơ quan chuyên môn như: Cơ quan Công an, Viện kiểm sát nhân dân các cấp, Tòa án nhân dân các cấp trong quá trình hoạt động còn bộc lộ những sơ hở thiếu sót cũng là nguyên nhân và điều kiện của tội giết người.

3.2.5. Nguyên nhân và điều kiện về chính sách, pháp luật

Luận án phân tích làm rõ những tồn tại, hạn chế về chính sách pháp luật như: Những hạn chế của pháp luật về quản lý cư trú; Những hạn chế của pháp luật về quản lý trò chơi trực tuyến (games online); Những hạn chế của pháp luật về quản lý, sử dụng vũ khí, vật liệu nổ và công cụ hỗ trợ; Những hạn chế của chính sách hình sự đối với người chưa thành niên phạm tội được quy định trong Bộ luật Hình sự năm 1999; Những hạn chế của chính sách hỗ trợ đào tạo nghề và giải quyết việc làm cho người lao động bị thu hồi đất.

3.2.6. Nguyên nhân và điều kiện từ phía nạn nhân của tội phạm

Nạn nhân trong nhiều trường hợp cũng có vai trò quan trọng trong việc hình thành ý định phạm tội cũng như thúc đẩy việc thực hiện tội phạm. Nạn nhân có thể hạn chế hoặc triệt tiêu ý định phạm tội hay có thể củng cố thêm ý định phạm tội. Nạn nhân có thể ngăn ngừa việc biến ý định thành hành vi phạm tội hoặc cũng có thể thúc đẩy chủ thể thực hiện hành vi phạm tội đến cùng. Vậy khi nghiên cứu về nguyên nhân và điều kiện của tình hình tội giết người cần xét đến nguyên nhân và điều kiện từ phía nạn nhân, như: Giữa nạn nhân và bị cáo trước đó có mâu thuẫn, thù tức; Nạn nhân có một phần lỗi trong quan hệ tình cảm giới; Trước đó nạn nhân có hành vi vi phạm pháp luật.

Chương 4

GIẢI PHÁP PHÒNG NGỪA TÌNH HÌNH TỘI GIẾT NGƯỜI TRÊN ĐỊA BÀN MIỀN ĐÔNG NAM BỘ TRONG THỜI GIAN TỚI

Phòng ngừa tình hình tội giết người trên địa bàn miền ĐNB là sử dụng các biện pháp mang tính chất Nhà nước, xã hội và Nhà nước-xã hội nhằm khắc phục, hạn chế, triệt tiêu các nguyên nhân và điều kiện của tình hình tội giết người.

4.1. Dự báo tình hình tội giết người trên địa bàn miền Đông Nam Bộ trong thời gian tới

4.1.1. Cơ sở dự báo

Để có thể đưa ra những dự báo chính xác về tình hình tội giết người trên địa bàn miền ĐNB trong thời gian tới diễn ra như thế nào cần phải dựa trên những cơ sở sau: Trên cơ sở phân tích về đặc điểm vị trí địa lý của địa bàn miền ĐNB; Mặt trái của việc tập trung nhiều khu công nghiệp, khu chế xuất, khu công nghệ cao và các cụm công nghiệp; Trong các công trình mà nghiên cứu sinh đã nghiên cứu nhận thấy trong thời gian tới những nguyên nhân và điều kiện nảy sinh tình hình tội giết người về cơ bản vẫn chưa được giải quyết một cách có hiệu quả; Sự bùng nổ của khoa học công nghệ thông tin, mạng internet một phần thúc đẩy xã hội phát triển tuy nhiên do các cơ quan có thẩm quyền quản lý mạng, dịch vụ internet vẫn còn bộc lộ những sơ hở, thiếu sót. Làm cho những hình ảnh bạo lực, phim xã hội đen; lối sống nặng về tranh đoạt vật chất, ăn chơi sa đọa, lười biếng, thích hưởng thụ, chạy theo đồng tiền bằng mọi giá... vẫn len lỏi trong đời sống xã hội; Những hạn chế, yếu kém của hoạt động giáo dục, đào tạo; Những hạn chế của các cấp ủy, chính quyền địa phương trong vấn đề phòng

ngừa, điều tra khám phá tội phạm trên địa bàn nói chung cũng như tội giết người nói riêng.

4.1.2. Nội dung dự báo tình hình tội giết người trên địa bàn miền Đông Nam Bộ trong thời gian tới

Luận án đưa ra một số nội dung dự báo như sau: Dự báo về mức độ và diễn biến của tình hình tội giết người; Dự báo về cơ cấu; Dự báo về nguyên nhân và điều kiện của tình hình tội giết người; Dự báo về nạn nhân; Dự báo về tính chất.

4.2. Một số giải pháp phòng ngừa tình hình tội giết người trên địa bàn miền Đông Nam Bộ

Trên cơ sở kết quả nghiên cứu về tình hình tội giết người trên địa bàn miền ĐNB; nguyên nhân, điều kiện của tình hình tội giết người trên địa bàn miền ĐNB và trên cơ sở dự báo về tình hình tội giết người trên địa bàn miền ĐNB trong thời gian tới, luận án đã đề xuất 08 nhóm giải pháp tăng cường phòng ngừa tình hình tội giết người trên địa bàn miền ĐNB trong thời gian tới, bao gồm:

4.2.1. Những giải pháp về kinh tế - xã hội

- Tiếp tục cải thiện môi trường đầu tư tạo điều kiện thu hút mạnh mẽ hơn nữa các nguồn lực trong và ngoài nước, đẩy mạnh phát triển kinh tế của từng tỉnh, thành và của cả khu vực ĐNB theo Quyết định số: 943/QĐ-TTg ngày 20 tháng 07 năm 2012 của Thủ tướng chính phủ, phê duyệt quy hoạch tổng thể phát triển kinh tế - xã hội vùng ĐNB đến năm 2020, để tạo ra nhiều việc làm, nâng cao đời sống vật chất và tinh thần của nhân dân.

- Cần phải đẩy mạnh phát triển thị trường, tăng cường hoạt động xúc tiến thương mại, mở rộng thị trường xuất khẩu, kích thích tiêu thụ, đẩy mạnh sản xuất kinh doanh.

- Tăng cường công tác đào tạo nguồn nhân lực (đào tạo nghề), đặc biệt là nguồn nhân lực chất lượng cao (ngành nghề đòi hỏi có trình độ cao), với cơ cấu ngành nghề và trình độ hợp lý đáp ứng cho nhu cầu thực tế phát triển của thị trường lao động trên địa bàn.

- Việc đầu tư, mở rộng các chương trình, dự án phát triển kinh tế - xã hội cần phải gắn với giải quyết việc làm, an sinh xã hội đặc biệt trong các dự án có thu hồi đất sản xuất nông, lâm, ngư nghiệp trên địa bàn.

- Tăng cường khắc phục tình trạng phân hóa giàu nghèo trong xã hội.

- Cùng với những giải pháp giải quyết tình trạng thất nghiệp, hạn chế tình trạng phân hóa giàu nghèo, nhiệm vụ cũng vô cùng quan trọng hiện nay là bài trừ các tệ nạn xã hội là nguyên nhân và điều kiện của tình hình tội phạm trong đó có tình hình tội giết người.

4.2.2. Những giải pháp về văn hóa - giáo dục

Đó là, giải pháp khắc phục sự xuống cấp về giá trị đạo đức truyền thống; khắc phục những tồn tại hạn chế trong công tác giáo dục trong gia đình; quan tâm nhiều đến công tác giáo dục trong các nhà trường.

4.2.3. Những giải pháp liên quan đến các hoạt động quản lý nhà nước

Các cơ quan nhà nước cần tập trung làm tốt một số nhiệm vụ sau: Tăng cường quản lý về nhân khẩu, hộ khẩu và cư trú, công tác quản lý về văn hoá, công tác thu hồi và quản lý vũ khí, quản lý vật liệu nổ, quan tâm giúp đỡ tạo điều kiện cho phạm nhân tái hòa nhập cộng đồng.

4.2.4. Những giải pháp liên quan đến thực hiện chính sách và pháp luật

Tập trung giải quyết những hạn chế liên quan đến chính sách pháp luật và các văn bản pháp luật liên quan đến công tác phòng ngừa tình hình tội giết người là nguyên nhân và điều kiện của tình hình tội giết người.

4.2.5. Tăng cường công tác tuyên truyền, giáo dục pháp luật

Một trong những vấn đề làm nảy sinh THTP trong đó có tình hình tội giết người là do nhận thức và ý thức pháp luật của quần chúng nhân dân còn nhiều hạn chế. Do đó, để nâng cao hiệu quả phòng ngừa tình hình tội giết người trên địa bàn miền ĐNB trong thời gia tới, đòi hỏi các ban ngành đoàn thể, đặc biệt là với Mặt trận tổ quốc, Hội Liên hiệp phụ nữ, Tỉnh đoàn, Liên đoàn lao động các tỉnh, thành miền ĐNB cần phải tăng cường công tác tuyên truyền giáo dục nâng cao nhận thức và ý thức pháp luật trong quần chúng nhân dân.

4.2.6. Những giải pháp về phòng ngừa nghiệp vụ

Tăng cường công tác nghiệp vụ cơ bản trong phòng ngừa, phát hiện, đấu tranh chống tội phạm hình sự nói chung, tội phạm giết người nói riêng theo quy định tại Chỉ thị số 02/CT - BCA- C41 ngày 01/4/2013, của Bộ trưởng Bộ Công an về việc “Tập trung chấn chỉnh, nâng cao chất lượng, hiệu quả công tác nghiệp vụ cơ bản của lực lượng CSND trong tình hình mới”, ban hành kèm theo các Thông tư số 18, 19, 20, 21, 22/TT-BCA-C41 ngày 01/4/2013 của Bộ trưởng BCA. Phát hiện và giải quyết các mâu thuẫn trong nội bộ nhân dân đóng vai trò quan trọng trong hạn chế tình hình tội giết người. Lực lượng Công an tích cực nâng cao hơn nữa tinh thần trách nhiệm, các

mặt công tác nghiệp vụ, kịp thời nắm được các mâu thuẫn, tranh chấp phát sinh trong dân cư, từ đó tham mưu cho các tổ chức hoà giải, không để mâu thuẫn phát sinh kéo dài, phức tạp dẫn đến hậu quả giết người xảy ra. Các lực lượng nghiệp vụ trong công an cần phải phối hợp chặt chẽ với nhau, cụ thể: lực lượng Cảnh sát hình sự cần phối hợp chặt chẽ với các lực lượng Cảnh sát quản lý hành chính, Cảnh sát khu vực, Công an phụ trách xã về ANTT, Cảnh sát giao thông, Cảnh sát cơ động – trật tự trong công tác quản lý hành chính về an ninh trật tự để nắm bắt thông tin và tổ chức phòng ngừa có hiệu quả loại tội phạm này. Nâng cao chất lượng công tác quản lý, giáo dục và cải tạo phạm nhân.

4.2.7. Các biện pháp nâng cao hiệu quả công tác điều tra, truy tố, xét xử tội giết người của cơ quan chuyên môn

Các cơ quan chuyên môn như: lực lượng Công an, Viện kiểm sát các cấp, Tòa án các cấp trên địa bàn miền ĐNB cần nâng cao hơn nữa hiệu quả công tác điều tra, truy tố, xét xử tội giết người.

4.2.8. Giải pháp phòng ngừa nguy cơ trở thành nạn nhân của tội giết người

Để phòng ngừa không trở thành nạn nhân của tội giết người cần làm tốt các mặt sau: Tăng cường công tác tuyên truyền, giáo dục quần chúng nhân dân mà tập trung vào số đối tượng có nguy cơ trở thành nạn nhân của các vụ án giết người; Đảm bảo tốt an ninh gia đình, để bản thân và những người thân trong gia đình không trở thành nạn nhân của các vụ án giết nhiều người trong một gia đình.

KẾT LUẬN

Tội giết người là tội đặc biệt nguy hiểm được quy định trong Bộ luật hình sự, do người có năng lực trách nhiệm hình sự thực hiện một cách cố ý nhằm tước đoạt tính mạng của người khác một cách trái pháp luật. Hậu quả do tội phạm gây ra không chỉ liên quan đến tính mạng, sức khỏe, tài sản mà còn gây hoang mang, lo lắng trong nhân dân và ảnh hưởng đến cuộc sống bình yên của nhân dân. Trong những năm qua, tội giết người trên địa bàn miền ĐNB có những diễn biến phức tạp, hậu quả do tội phạm gây ra ngày càng nghiêm trọng trong khi đó công tác phòng ngừa vẫn còn bộc lộ những hạn chế nhất định, hiệu quả chưa cao. Trong thời gian qua, đã có một số công trình khoa học nghiên cứu liên quan đến công tác phòng ngừa tình hình tội giết người dưới góc độ tội phạm học, luật hình sự, điều tra hình sự... nhưng chưa có công trình nào nghiên cứu một cách đầy đủ, chuyên sâu về công tác phòng ngừa tình hình tội giết người trên địa bàn miền ĐNB. Vì vậy, nghiên cứu sinh chọn nghiên cứu đề tài: Tội giết người trên địa bàn miền ĐNB: tình hình, nguyên nhân và giải pháp phòng ngừa để làm luận án tiến sĩ. Kết quả nghiên cứu của luận án đã góp phần giải quyết những vấn đề cơ bản sau đây:

1. Luận án đã làm rõ tổng quan được tình hình nghiên cứu về tội giết người ở trong nước và ngoài nước những năm qua. Trên cơ sở đó, rút ra những vấn đề cần tiếp tục nghiên cứu, hoàn thiện về mặt lý luận và thực tiễn trong công tác phòng ngừa tình hình tội giết người trên địa bàn miền ĐNB.

2. Luận án đã làm rõ được cơ sở lý luận nghiên cứu về tình hình hình tội phạm là nghiên cứu các thông số về thực trạng, động thái, cơ cấu và tính chất. Theo đó, nghiên cứu tình hình tội giết người trên địa bàn miền ĐNB từ năm 2007-2017 cần phân tích các thông số về thực trạng (mức độ), động thái (diễn biến), cơ cấu, tính chất. Từ đó, luận án đi phân

tích, làm rõ những thông số liên quan như mức độ, diễn biến, cơ cấu, tính chất của tình hình tội giết người trên địa bàn miền ĐNB.

3. Luận án đã làm rõ được cơ sở lý luận để nghiên cứu nguyên nhân và điều kiện của tình hình tội phạm. Từ đó, luận án đi sâu khảo sát, phân tích, làm rõ những nguyên nhân và điều kiện của tình hình tội giết người trên địa bàn miền ĐNB như nguyên nhân và điều kiện liên quan đến các vấn đề kinh tế - xã hội; Nguyên nhân và điều kiện liên quan đến các vấn đề văn hóa - giáo dục; Nguyên nhân và điều kiện liên quan đến các hoạt động quản lý nhà nước; Nguyên nhân và điều kiện liên quan đến các hoạt động điều tra, truy tố, xét xử tội giết người của các cơ quan chuyên môn; Nguyên nhân và điều kiện liên quan đến chính sách và pháp luật và Nguyên nhân và điều kiện từ phía nạn nhân của tội phạm.

4. Trên cơ sở phân tích làm rõ nguyên nhân và điều kiện của tình hình tội giết người. Tại chương 4 của luận án đã đưa ra được những dự báo có cơ sở khoa học về những yếu tố tác động ảnh hưởng đến tình hình tội giết người trong thời gian tới và đề xuất những giải pháp nhằm góp phần nâng cao và tăng cường phòng ngừa tình hình tội giết người trên địa bàn miền ĐNB có hiệu quả trong thời gian tới như: nhóm các giải pháp về kinh tế - xã hội; nhóm những giải pháp về văn hóa - xã hội; nhóm những giải pháp liên quan đến các hoạt động quản lý nhà nước; nhóm những giải pháp liên quan đến thực hiện chính sách và pháp luật; nhóm các giải pháp tăng cường công tác tuyên truyền, giáo dục pháp luật; nhóm những giải pháp về phòng ngừa nghiệp vụ; nhóm những giải pháp nâng cao hiệu quả công tác điều tra, truy tố, xét xử tội giết người của cơ quan chuyên môn; nhóm giải pháp phòng ngừa nguy cơ trở thành nạn nhân của tội giết người. Những giải pháp này nếu được thực hiện một cách đồng bộ, quyết liệt sẽ góp phần vào hạn chế tình hình tội giết người trên địa bàn miền ĐNB trong thời gian tới.

NHỮNG CÔNG TRÌNH KHOA HỌC CỦA TÁC GIẢ ĐÃ CÔNG BỐ CÓ LIÊN QUAN ĐẾN LUẬN ÁN

1. Nguyễn Hữu Nam (2014), *Tình hình tội giết người trên địa bàn Thành phố Hồ Chí Minh những năm gần đây – nguyên nhân và một số giải pháp phòng ngừa*, tạp chí Khoa học giáo dục Cảnh sát nhân dân, Số 50, tháng 7/2014, tr.24-29.
2. Nguyễn Hữu Nam (2015), *Một số giải pháp phòng ngừa tội phạm giết người trên địa bàn tỉnh Bà Rịa – Vũng Tàu*, tạp chí Khoa học Cảnh sát nhân dân, Số 08, tháng 3/2015, tr.33-37.
3. Nguyễn Hữu Nam (2015), *Phòng ngừa tội giết người trên địa bàn Thành phố Hồ Chí Minh do yếu tố tiêu cực thuộc về môi trường sống*, tạp chí Khoa học Cảnh sát nhân dân Số 11, tháng 9/2015, tr.35-39.
4. Nguyễn Hữu Nam (2017), *Một vài suy nghĩ về nguyên nhân và giải pháp phòng ngừa tình hình tội phạm giết người trên địa bàn tỉnh Bà Rịa – Vũng Tàu*, tạp chí Khoa học giáo dục Cảnh sát nhân dân, Số 93, tháng 9/2017, tr.9-14.
5. Nguyễn Hữu Nam (2017), *Một số nguyên nhân và giải pháp phòng ngừa tội giết người trên địa bàn miền Đông Nam Bộ*, tạp chí Khoa học Kiểm sát Số 06 (20), năm 2017, tr.23-30.
6. Nguyễn Hữu Nam (2017), *Nguyên nhân của tội phạm giết người trên địa bàn tỉnh Đồng Nai và một số giải pháp phòng ngừa*, tạp chí Cảnh sát Số 86 (233), tháng 12/2017, tr.59-62.